

Eduskunta

Valtionvarainvaliokunnan liikennejaosto

kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Päiväys/Datum

25.10.2023

Dnro/Dnr

TRAFICOM/572005/03.03.01/2023

Viite/Referens

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024, HE 41/2023 vp

Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024. Kuulemisen teemana on viestintäpalvelut ja -verkot, viestinnän tukeminen (TAE2024) sekä kyberturvallisuuden resurssitilanne. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa kyseessä olevaan teemaan liittyen.

Taustaa

Nykyaikaisessa yhteiskunnassa kyberturvallisuus on saumaton osa yhteiskunnan turvallisuutta. Siihen tulee panostaa ja sitä tulee kehittää jatkuvasti samalla tavoin kuin maanpuolustusta ja sisäistä turvallisuutta. Ilman kyberturvallisuutta ei ole olemassa turvallista yhteiskuntaa.

Kansainvälisen turvallisuustilanteen muutos haastaa entistä enemmän Suomen kyberturvallisuutta ja käytössä olevia rajallisia resursseja. Näihin kyberturvallisuushaasteisiin vastaamiseksi EU:ssa ja kansallisesti on menossa useita hankkeita ja toimenpiteitä. Tällä hetkellä näistä merkittävimpiä ovat niin sanotun kyberturvallisuudirektiivin (NIS2) kansallinen toimeenpanon. Lisäksi NATO-jäsenmaiden välisen muun muassa kyberturvallisuusyhteistyön mahdollistaminen vaatii useita toimenpiteitä.

Samaan aikaan meidän on myös kyettävä vastaamaan edelleen kyberturvallisuusympäristön nopeisiin muutoksiin kuten muun muassa uusien teknologioiden tuomiin kyberuhkiin. Liikenne- ja viestintävirasto on saanut viimeisten vuosien aikana lisärahoitusta kyberturvallisuuden tehtäviin riittävän perustason luomiseksi, mutta turvallisuustilanteen muutos asettaa merkittäviä haasteita kyberturvallisuuden varmistamiseksi.

Kyberturvallisuuden resurssitilanne

Nämä edellä mainitut asiat kuin myös kyberturvallisuus yleisemminkin on huomioitu laaja-alaisesti hallitusohjelmassa. Kyberturvallisuuden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi on myös osoitettu lisärahoitusta vuoden 2024 talousarviossa.

Lisärahoitus ei kuitenkaan mahdollista yhteiskunnan kyberturvallisuuden ylläpitämistä riittävällä tasolla. Esimerkiksi Liikenne- ja viestintävirastolle on esitetty 1,4 miljoonan euron lisärahoitusta, kun todellisuudessa uusien tehtävien hoitaminen hyvällä tasolla vaatisi arviolta noin 5 miljoonan euron lisärahoitusta.

Parhaillaan lausuttavana olevassa hallituksen esitysluonnoksessa kyberturvallisuudirektiivin (NIS2-direktiivi) täytäntöönpanemiseksi yksistään Liikenne- ja viestintävirastolle on esitetty uusia tehtäviä, joiden arvioidaan aiheuttavan vähintään 8,5 henkilötyövuoden lisäresurssitarpeen. Euromääräisesti näiden henkilötyövuosien kustannusvaikutus on noin 1 miljoonaa euroa. Lisäksi esitysluonnoksessa arvioidaan, että Liikenne- ja viestintävirastolle aiheutuisi kustannuksia tehtävien toteuttamiseksi tarpeellisista järjestelmäinvestoinneista 0,4 miljoonaa euroa vuodelle 2024. Yhteenlaskettuna uusien tehtävien henkilöresurssien ja järjestelmäinvestointien kustannusvaikutus vuodelle 2024 on arviolta noin 1,4 miljoonaa euroa. Kuten esitysluonnoksessa todetaan, tällä rahoituksella Liikenne- ja viestintävirastolla olisi mahdollisuus suoriutua kyberturvallisuudirektiivin toimeenpanon edellyttämistä **keskeisimmistä tehtävistä ja niistäkin vain minimitasolla hyödyntäen mahdollisuuksia tehostaa nykyisiä toimintoja ja kohdentaa olemassa olevia resursseja uudelleen viraston sisällä.**

NATO-yhteistyön osalta keskeisinä uusina Liikenne- ja viestintävirastolle tulevana kyberturvallisuuden tehtävinä ovat muun muassa NATO:n turvallisuusluokitellun tiedon käsittelyyn tarkoitettujen kansallisten tietojärjestelmien ja NATO:n toimittamien tietojärjestelmien käyttöpisteiden hyväksyntätehtävät sekä NATO:ssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät viestintätoimialan varautumistehtävät. NATO-yhteistyön tiivistymisen myötä kyberturvallisuuden tehtävät tulevat vielä tarkentumaan kuin myös niihin tarvittavien resurssien määrä.

Viestintäpalvelut ja -verkot, viestinnän tukeminen

Esityksessä todetun mukaisesti viestintäpalveluja ja -verkkoja hyödynnetään merkittävässä osassa yhteiskunnan palveluiden tuottamista ja kulutusta. Digitalisaatiokehityksen myötä luodaan uusia liikenteen ja viestinnän palveluja, joille viestintäverkot luovat edellytyksen.

Liikenne- ja viestintävirasto korostaa, että viestintäverkot ja niiden toiminnan mahdollistavat radiotaajuudet ovat osa kriittistä infrastruktuuria ja toimivat perustana, johon yhteiskunnan tulee pystyä tukeutumaan niin normaalioloissa kuin häiriö- tai poikkeusoloissakin. Radiotaajuuksilla on laaja yhteiskunnallinen ja taloudellinen merkitys, sillä useimmat yhteiskunnan, kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen kannalta välttämättömät palvelut toimivat langattomien viestintäverkkojen varassa. Kriittisen infrastruktuurin viestintäverkkoja ovat muun muassa verkot, jotka palvelevat energian tuotantoa ja jakelua, vesi- ja jätehuoltoa, tietoyhteiskunnan olennaisia palveluita, kuten tietoliikennettä ja viestintää, viranomaisia, finanssialaa sekä logistiikkaa ja liikennettä mukaan lukien hätä- ja turvallisuusradioviestinnän verkot.

Liikenne- ja viestintävirasto vastaa kaikkien näiden sektoreiden hyödyntämien radiotaajuuksien teknisestä hallinnoinnista ja suunnittelusta, taajuuksien käytön valvonnasta sekä radiohäiriöiden selvittämisestä ja poistamisesta.

Liikenne- ja viestintävirasto vastaa Suomessa siviili- ja sotilastaajuuksien

yhteensovittamisesta ja tätä työtä tehdään sekä kansallisesti että kansainvälisessä NATO-taajuusyhteistyössä. NATO-jäsenyyden myötä liittouman joukkojen harjoitusyhteistyö on lisääntynyt merkittävästi myös Suomessa, mikä on kasvattanut Liikenne- ja viestintäviraston resurssitarpeita sotilastaajuustarpeisiin vastaamiseksi siviiliverkkojen häiriötön toiminta samalla turvaten.

Valtion talousarvioesityksestä virasto kiinnittää lisäksi huomiota seuraaviin kohtiin:

31.20.(50.) Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2024 esitetään valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiselle aiemmin kohdistettua momenttia 31.20.50 poistettavaksi. Momentilla on aiemmin ollut varattuna määräraha viestintäverkkojen laadun ja saatavuuden kehittämiseen (RRF pilari2) osana EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelmaa. Määrärahaa on ollut varattuna 32 miljoonaa euroa vuosille 2022-23, jolloin Traficom on toimeenpannut valtion uusinta laajakaistatukiohjelmaa. Tukiohjelmalle varatut määrärahat on EU:n elpymis- ja palautumisvälineen perustamisesta annetun asetuksen (EU/2021/241) mukaisesti sidottava tukihankkeille vuoden 2023 loppuun mennessä. Traficom on 26.10.2023 mennessä myöntänyt uusille laajakaistatukihankkeille yhteensä noin 20 miljoonaa euroa.

Laajakaistatukea on myönnetty jo yli kymmenen vuoden ajan. Edellisten tukiohjelmien avulla on rakennettu valokuituverkkoa noin 27 500 kilometriä ja saatu yli 130 000 kotitaloutta tai yrityksen toimipaikkaa valokuituverkkosaatavuuden piiriin. Yhteiskunnan toimintaedellytykset ovat sidoksissa yhä nopeampien, turvallisten ja kattavien tietoliikenneyhteyksien saatavuuteen ja toimintavarmuuteen. Suomi on EU:n harvimpaan asuttu maa, jossa väestö jakaantuu tiheämmin asuttujen keskusten ja väljemmin asuttujen haja-asutusalueiden välille. Viestintäverkkoja rakennetaan Suomessa pääosin markkinaehtoisesti, mutta toisiaan seuranneilla laajakaistatukihankkeilla on tuettu valokuituverkkojen rakentamista myös sellaisille alueille, joille ne eivät ilman tukea rakentuisi. Euroopan komission vuonna 2022 julkaiseman Euroopan digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelman tavoitteiden mukaan kaikilla pitäisi olla saatavissa gigabitin yhteys vuosikymmenen loppuun mennessä.^[1] Kansallisella tasolla tavoitteet on määritelty Suomen digitaalisessa kompassissa. Siellä todetun mukaan kaikilla suomalaisilla kotitalouksilla ja yrityksillä on mahdollisuus gigabitin tietoliikenneyhteyteen ja 5G-verkko kattaa koko väestön vuonna 2030. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti hallitus arvioi tarvetta jatkaa laajakaistatukiohjelmaa kiinteiden yhteyksien rakentamiseksi alueille, joille ne eivät rakennu markkinaehtoisesti ja liikenne- ja viestintäministeriön selvitys asiasta on valmistelussa.

31.20.(51). Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille osoitetusta määrärahasta ehdotetaan käytettäväksi 15 000 000 euroa sanomalehtien määräaikaiseen jakelutukeen.

Esityksessä todetun mukaisesti laki postilain muuttamisesta ja sanomalehtien jakelun tuesta kevensi yleispalvelukirjeiden jakelupäiviä kolmeen päivään koko maassa. Avustuksen tarkoituksena on varmistaa sanomalehtien viisipäiväisen jakelun jatkuminen myös haja-asutusalueilla. Määräaikaisen avustuksen

tavoitteena on turvata tiedonvälitystä murroskaudella sanomalehtien digitalisoituessa.

Avustusta jaetaan kahtena päivänä viikossa tapahtuvaan jakeluun alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa tai saatavilla sanomalehtien viisipäiväistä jakelua. Alueet määritellään Traficomin laatimassa markkina-analyysissa. Avustus myönnetään kilpailutuksen perusteella hakijalle, joka sitoutuu jakamaan avustuskelpoiset sanomalehdet pienimmällä avustussummalla.

Liikenne- ja viestintävirasto määrittelee enimmäishinnan, jonka jakeluyritys voi periä sanomalehtien kustantajilta. Avustuksen tarkoituksena on kattaa jakelun nettokustannukset eli se osa kustannuksista, joita jakelusta perittävä hinta ei kata.

Avustukset myönnettiin ensimmäistä kertaa syyskuussa 2023. Valtionavustusta myönnettiin 7 miljoonaa euroa 18 alueelle ympäri Suomea. Lapissa sijaitseville 20 avustusalueelle ei saatu avustuksen ehdot täyttäviä hakemuksia. Näille alueille Traficom on määrännyt Posti Jakelu Oy:lle postilain mukaisen julkisen palveluvelvoitteen sanomalehtijakelun turvaamiseksi. Julkisen palveluvelvoitteen kustannukset voidaan lain mukaan korvata jälkikäteen määrärahan puitteissa. Lopullinen avustussumma määräytyy avustuskauden päätyttyä, kun toteutuneet kustannukset ovat tiedossa.

Kirsi Karlamaa

pääjohtaja

Jukka-Pekka Juutinen

johtaja

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 25.10.2023. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

[\[1\]](#) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi vuoteen 2030 ulottuvan ”Polku digitaaliselle vuosikymmenelle”-ohjelman perustamisesta (COM(2021) 574 final)